

پرسمان ماندگار

پانصد پرسش و پاسخ از علی (ع)

برگرفته از نهج البلاغه

(جلد اول)

مؤلفین:

سید مهدی جعفریان

سید علیرضا جعفریان

مدرسین دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

نشر دانشگاهی کیان
Kian Publication

سرشناسه	جعفریان، سیدمهدی، ۱۳۳۲.
عنوان و نام پدیدآور	پرسمان ماندگار پانصد پرسش و پاسخ از علی (ع) برگرفته از نهج البلاغه.
مشخصات نشر	مولفین سیدمهدی جعفریان، سیدعلیرضا جعفریان.
مشخصات ظاهری	تهران: انتشارات دانشگاهی کیان، ۱۳۹۴.
شابک	ج: ۱، ۵-۶۱-۰۶۱-۰۳۰۷-۰۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	سوالات کتاب حاضر برگرفته از کتاب "نهج البلاغه" امام علی است.
موضوع	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - پرسش‌ها و پاسخ‌ها.
شناسه افزوده	جعفریان، سیدعلیرضا، ۱۳۳۴.
شناسه افزوده	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه.
رده بندی کنگره	۱۳۹۴ پ ۲۷۳/ع ۰۹۵/BP۳۸
رده بندی دیویی	۲۹۷/۶۵۱۵
کتابشناسی ملی	۳۷۱/۰۹۶

نشر دانشگاهی کیان
Kian Publication

انتشارات دانشگاهی کیان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.
تکثیر تمامی یا قسمتی از این اثر به
صورت حروفچینی یا چاپ مجدد، چاپ
افست، فتوکپی و انواع دیگر چاپ ممنوع
است و پیگرد قانونی دارد.

نام کتاب : پرسمان ماندگار پانصد پرسش و پاسخ از علی (ع)
برگرفته از نهج البلاغه (جلد اول)
ناشر : انتشارات دانشگاهی کیان
مؤلفان : مهدی جعفریان - علیرضا جعفریان
چاپ اول : ۱۳۹۴

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد
چاپ : ستاره سبز
صحافی : نمونه
قیمت : ۱۵۰۰۰ تومان
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۷-۰۶۱-۵
ISBN : 978-600-307-061-5

مرکز پخش:

تهران - خ انقلاب - خ ۱۲ فروردین - کوچه نوروز - پلاک ۲۷ طبقه اول

تلفن : ۶۶۴۱۶۴۴۶-۶۶۴۰۶۸۳۴-۶۶۴۱۷۱۵

خرید Online از طریق سایت www.kianpub.com

SMS : ۳۰۰۲۲۱۳۴۱

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار .....
۹	درآمد .....
۱۱	سیمای علی (ع) از دیدگاه اندیشمندان جهان .....
۱۷	توحید و خداشناسی .....
۳۷	عبادت و پرستش خداوند .....
۴۵	قرآن کریم .....
۵۱	رسول اکرم (ص) و انبیاء .....
۶۵	نگاه امام علی (ع) به خویش .....
۷۱	فرشتگان الهی .....
۷۵	عظمت و شگفتی‌های آفرینش .....
۷۹	ویژگی‌های حاکمان و رهبران .....
۹۵	حقوق متقابل حکومت و جامعه .....
۱۰۱	رعایت حقوق دیگران .....
۱۰۷	جنگ و جهاد در راه خدا .....
۱۱۱	اهمیت حکمت، علم و عالم .....
۱۱۵	آگاهی، معرفت و ارزش‌های انسانی .....
۱۲۱	فضایل اخلاقی و خوشرفتاری .....
۱۳۹	دعوت به خیر و پاکی .....
۱۴۳	تقوا و خویش‌تنداری .....
۱۵۷	زهد و پارسایی و پرهیز از دنیاگرایی .....
۱۷۷	نماز .....
۱۸۱	مصائب و سختی‌ها .....
۱۸۵	امتحان و آزمایش .....
۱۸۹	پند و عبرت .....
۱۹۹	مرگ و جهان آخرت .....
۲۱۱	بهشت و دوزخ .....
۲۱۷	رهنمودهای امام علی (ع) .....
۲۶۱	فهرست پرسش‌ها .....

پیشگفتار

زندگی در دنیای کوتاه و زودگذر به سان معمایی پیچیده و ناشناخته است و تا کنون کسی نتوانسته به درستی از این تونل زمان، با تمام ابهام و سردرگمی هایش، رازگشایی نماید و پی به رموز و اسرار آن برده و زوایای مبهم و تاریک آن را شناسایی کند. دنیا به نحو اعجاب آوری با حوادثی پیاپی و غیرقابل پیش بینی، عجین گشته است، چونان اسبی چموش و وحشی که سوار خود را، هر چند مدعی، بر زمین می کوبد و هیچ راکی، ولو داعیه دار دانایی و تیزهوشی، نه تنها نتوانسته از دلائل و رموز نهفته آن سر در آورد، که هر چه مدعی تر بوده، سخت تر باخته و زمین خورده است. انسان های شکست خورده و سقوط کرده در دره زندگی، هنگامی از باورهای ساده و سطحی خود آگاه می شوند و به تجدیدنظر در برداشت های خود می پردازند که دیگر دیر شده و زمان پیاپی شدن از قطار زندگی رسیده است و این تجدیدنظر در لحظات واپسین زندگی دیگر به هیچ کاری نمی آید. و تاوان این تأخیر، در واقع همین زندگی سوخته و بیهوده و عمری آب در هاون کوبیدن است.

در میان انبوه راهیان این راه دراز، تعداد معدودی از رموز و پیچیدگی های آن آگاهی نسبی پیدا کردند و مصداق این شعر خیام شدند:

آنان که محیط فضل و آداب شدند   در جمع کمال شمع اصحاب شدند
ره زین شب تاریک نبردند برون   گفتند فسانه ای و در خواب شدند

اما تنها کسی که کلید طلایی ورود به این تونل تاریک و مرموز، یعنی دنیا را در اختیار داشت و این اسب چموش را خوب شناخته و راه سواری گرفتن تا رسیدن به مقصد، یعنی حیات جاودان آخرت، را می دانست، علی (ع) بود. گویا خالق هستی، پیش از پا گذاشتن علی (ع) به این جهان، تمام اسرار هستی و راز و رمز زندگی در این دنیا و عبور از آن را به او آموخته بود. چیزی که این باور را درباره علی (ع) تقویت می کند، زندگی سراسر افتخار علی (ع) است: زندگی ای سرشار از موفقیت ها و شکست ها، که علی رغم ظاهر پرفراز و نشیب و متلاطم، هرگز از خط مستقیم عدالت و توسل به حبل الله متین، خارج نشد. رفتار علی (ع) در نگاهی تنگ و محدود، به حرکات شگفت انگیز تردستی می ماند که چیزی از آن نمی فهمیم، ولی در واقع او از همان قانون علت و معلول استفاده می کند و این ذهن کوچک و محدود ما است که از درک رفتار علی (ع) عاجز است. در کار تردست هیچ امر شگفت آور و خارق العاده ای وجود ندارد و در واقع جهل و عجز ما از

دیدنِ واقعیت، حرکاتِ او را در نظرمان اعجاب آور و حیرت‌انگیز می‌نماید، چنان‌که گویا عینکی با شیشهٔ سبز به چشم زده باشیم و حیرت‌زده گمان کنیم همهٔ دنیا سبز است.

به علی(ع) شناختیم ما به خدا قسم خدا را و نه تنها خدا و وحی را، که معاد، پیامبر و نیز دنیا را و راه سوار شدن بر موج و شنا در اقیانوسِ زندگی تا رسیدن به ساحلِ نجات را.

کتاب حاضر با طرحی بدیع و ابتکاری، برای جلب نظر و برانگیختنِ ذهن، در قالب پرسش و پاسخ تدوین شده است. مولفان بدین ترتیب تلاش کرده‌اند پاسخ بسیاری از پرسش‌های مهم آدمیان در مورد مسائلی همچون خدا، زندگی، دنیا و آخرت را از دل سخنان گوهر بار و راهگشای علی(ع) بیرون کشند و به مخاطبانِ علاقه‌مند عرضه نمایند. امید آنکه تشنگانِ حقیقت، به‌ویژه نسل نو، جوانان و دانشجویانِ عزیز، به‌وسیلهٔ این کتاب، به قدر استطاعت و ظرفیتِ خود، از گنجینهٔ ارزشمندِ نهج‌البلاغه توشه‌ای بگیرند و راه بهتر زیستن را بیابند و ببیمایند.

سید علیرضا جعفریان

درآمد

کتاب نفیس و گرانمایه نهج البلاغه، چونان کلام الهی و ندای عدالت انسانی از زبان انسانی الهی، سخنانی فروتر از کلام سبحان و فراتر از کلام انسان است. این گنجینه ارزشمند، از فرط اهمیت و غنای آن، برادر قرآن نامیده شده است.

ادیب و اندیشمند برجسته، سید رضی (اعلی الله مقامه) از سال ۴۰۰ هجری با فکری متعالی و بالنده و اهدافی نورانی، به جمع‌آوری برخی از آثار علمی امیرمؤمنان علی (ع) همت گماشت و این اثر جاودانه را که عطر روح‌بخش آن، جان جهانیان را سرشار از مسرت و شادابی نمود، گردآوری کرد و به رشته تحریر درآورد. اقیانوس ژرف و بیکران و مبسوط نهج البلاغه، همچون قرآن، در هر برهه و دوران، پویا و زنده و جاودانه است. این اثر، علاوه بر عجایب بلاغت و غرایب فصاحت و لطافت اسرار دینی و دنیوی، متضمن اشاراتی دقیق در مباحث کلامی از جمله توحید، عمل، نبوت، امامت و حوادث عصر آن حضرت و برخی رویدادهای مهم تاریخ اسلام است که مورد تفسیر و ترجمه و تقریر محققان قرار گرفته. علوم علوی نهج البلاغه، این گرانقدرترین میراث فرهنگی اسلام که از جامعیت و افقی رفیع و گسترده برخوردار است، دستورالعملی برای مبارزه با بیداد و زوراندوزی و رساله‌ایست برای مقابله با جهل و جمود فکری و نیز مشعلی فروزان فراروی افق ارزش‌های آرمانی و تنها راه روشن بلاغت، بل هدایت. علی (ع) اگر زهد و ترک دنیا را اکیداً گوشزد می‌کند، اما هرگز نجات و فلاح را در خلوت و انزوا نمی‌داند تا مبدا طاغیان و ستمگران فرصت یافته و با ضلالت یا حکم الهی و عدالت انسانی، دنیا را از ستم و بیداد پر کنند. افزون بر این، آدمی تا در عرصه تلاش و مجاهدت و اقدام عملی و اجرایی قدم نهد و تجربه نکند، قدرت پرهیز و پارسایی او در معرض آزمایش قرار نمی‌گیرد و سرانجام، ارزش و بهای او در ابهام می‌ماند.

آدمیان در عزلت خزیده، به طور طبیعی از تجاوز به حق و خلق مصونند، اما آن‌گاه که در بوتۀ آزمایش قدرت قرار گیرند و فرصت پرداختن به امور دنیوی بیابند، می‌توان قدرت پرهیز و مراتب باور و ایمان آن‌ها را سنجید.

باری، کتاب تاریخی و انسان‌ساز نهج البلاغه، علاوه بر این‌که کتابی است نظری، محصول تجربه زیستن نیز هست، از این رو، به انسان امروزی آموزش زندگی می‌دهد و تأثیر شگرفی در زندگی، از بدو بلوغ فکری و عقلی، تا پایان عمر گذاشته و او را به زندگی عمیق و تغییر و تحول اساسی دعوت می‌نماید.

آن امام همام در نهج البلاغه بارها به تفکر در زندگی و همچنین بی‌تفاوت نبودن در تحولات و رویدادهای فردی و اجتماعی توصیه و اهمیت آن را گوشزد می‌کند.

آن امام همام در نهج البلاغه بارها به تفکر در زندگی و همچنین بی تفاوت نبودن در تحولات و رویدادهای فردی و اجتماعی توصیه و اهمیت آن را گوشزد می‌کند.

در دیدگاه علی (ع) همه چیز در این جهان موقت و ناپایدار و در حال تغییر و دگرگونی است. آن حضرت دنیا را فرع بر آخرت می‌داند و به اصالت بخشیدن به آخرت و معنویت توجه دارد. علی (ع) ما را به بیرون بردن روح از دنیا، قبل از جسم و کوچ کردن از این جهان توصیه فرموده و در این رابطه به جد هشدار داده است.

از شگفتی‌های سخن آن بزرگوار اینکه هر کس در آن تأمل کند، تردید نخواهد کرد که گوینده آن جز در وادی زهد و عزلت و پارسایی قدم نهاده و اشتغالی جز عبادت نداشته است. هیچ‌گاه نمی‌توان باور کرد این سخن کسی است که به گفته سید رضی، هنگام جنگ در دریای دشمن فرو می‌رود و پهلوانان نامور نیرومند را بر زمین می‌افکند. با این حال او انسانی صالح و پاک، زاهدی عابد، حاکمی عادل و سخنوری بلیغ و بی‌نظیر و سرانجام جامع میان اضداد است.

سخنان شگفت‌انگیز امام علی (ع) هم مورد نیاز دانشمندان و هم دانشجویان متعلم است. ضرورت طرح مفاهیم وزین و ارزشمند نهج البلاغه و سهولت استفاده از آن در قالب پرسش و پاسخ، ما را بر آن داشت تا کتاب حاضر را برای بهره‌مندی همگان، به‌ویژه مجامع فرهنگی و دانشگاهی و گنجاندن آن در ردیف دروس متون اسلامی، تهیه و تدوین نماییم.

اما طریقه پرسش و پاسخ از متن اصلی نهج البلاغه، در راستای کلام نورانی امیرمؤمنان علی (ع) انتخاب شد، آنجا که در خطبه ۱۹۸ خطاب به مردم فرمودند: «از من بپرسید پیش از آنکه مرا از دست بدهید، زیرا من به راه‌های آسمان داناتر از راه‌های زمین».

کتاب حاضر حاوی پانصد پرسش و پاسخ به همراه متن عربی و منابع است که در ۲۴ فصل تدوین شده به امید آنکه خوانندگان ارجمند و مشتاق کلام گهربار امیر بیان، با پیشنهادهای خود به خصوص در تهیه و تدوین مجلدات بعدی این اثر ما را یاری نمایند. در پایان یادآور می‌شود شماره خطبه‌ها و نامه‌ها و کلمات قصار در این کتاب مطابق با نسخه استاد محمد دشتی، آورده شده است.